

A köztisztviselői képzés lehetőségei: Környezetvédelem és fenntartható fejlődés, Tanulmány és szakmai javaslatok

Könczey Réka, Czippán Katalin, Mathias Anna , KöNKomP, 2004.

**KFPT Kht. - Környezeti Nevelési és
Kommunikációs Programigazgatóság**

A KÖZTISZTVISELŐI KÉPZÉS LEHETŐSÉGEI:

KÖRNYEZETVÉDELEM ÉS FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

Tanulmány és szakmai javaslatok

Könczey Réka, Czippán Katalin

2004. június

Összefoglaló

Fenntartható fejlődés: a folytonos szociális jólét elérése anélkül, hogy az ökológiai eltartó képességet meghaladó módon növekednénk.

Jelen munkában a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium megbízásából a köztisztviselői alap-, szak- és továbbképzés fenntarthatósági szempontú fejlesztési lehetőségeire teszünk javaslatot, összhangban a környezetvédelmi kormányprogrammal (Nemzeti Környezetvédelmi Program) és az Európai Unió tagsságával. A fejlesztés távlati célja, hogy a közigazgatásban a fenntartható fejlődés jellemzőit értő, a szükséges alkalmazásokra, lépésekre képes, képzett, korszerű tudással, nemzetközi kitekintéssel rendelkező, kvalifikált tisztviselői réteg dolgozzon.

A köztisztviselői képzés fejlesztési koncepcióinak nyomán megkezdődött és napjainkig is tart az ágazat átalakulása. Az 1992. évi alapvető fontosságú törvényt követően, majd 1999-ben a Közigazgatási Továbbképzési Kollégium felállása, és később a 2003-2006-ig szóló középtávú képzési terv létrehozása újabb állomásokat jelentett a rugalmasabb, hatékonyabb működés és fejlődés jogszabályi feltételeinek megteremtésében. Az 1998-ban készült, és még 2004 júniusában is használt alapképzési tananyag átdolgozása feltehetően folyamatban van. Az átdolgozás során az Unió fejlesztési politika horizontális alapelveit (fenntarthatóság és esélyegyenlőség) érvényesíteni és közvetíteni lehet. A Közigazgatási szakvizsgára felkészítő tanfolyamok tananyagai modernebbek, mint az alapképzés tankönyvei. A fenntarthatóság még ritkán, de a környezet értékei, védelmi feladatai szerepelnek. A 12 szakirány közül kilencnél fenntarthatósági tartalommal egyértelműen fejleszhető a tananyag. A 13 továbbképzési szakterületen ma majdnem 400 képzés érhető el. Központi, valamint külső cégek minősített képzéseiből válogathatnak a munkáltatók és a köztisztviselők. A központi képzések között 3-4 környezeti (környezeti jogi) területet jól kidolgozott, a fenntarthatóságot azonban elhanyagoló tananyagokat is találtunk. A külső képzések tartalmához nem fértünk hozzá. Címe alapján néhány kifejezetten környezeti témájú minősített továbbképzési program van (mind a nagyon rövid időigényű programok között), és néhány programban szerepelnek még – mások mellett - környezetvédelmi kérdések. Fenntartható fejlődés, mint olyan, nem szerepel a programválasztást szolgáló listákon.

A környezeti problémák megelőzéséhez, a megosztott felelősség és a szubszidiaritás elvének érvényesítéséhez elengedhetetlen feltétel a környezeti fenntarthatósági szempontok horizontális és vertikális integrációja. Fontos lenne, ha a társadalom, a lakosság döntésekbe való bevonásának eszközeit (pl. egyeztetések, tájékoztatók) a köztisztviselők készségszinten ismernék. A köztisztviselők számára a fenntarthatósági, környezettudatosági képességek fejlesztésének legfontosabb elemei szakmai indokok alapján a

- fenntartható fejlődés társadalmi, gazdasági és környezeti vonatkozásainak bemutatása;
- közérdekű és környezeti adatok nyilvánosságának biztosításával kapcsolatos jogok és köteleességek;
- partnerségi folyamat segítése, szervezése;
- környezettudatos közbeszerzés és a környezeti szempontból fenntartható intézmény-menedzselés.

Ezt a négy területet nevesítve is javasoljuk megjeleníteni a következő középtávú képzési tervben, és addig is javasoljuk szakmai állásfoglalásként a tananyagok fejlesztésében, minősítésében közreműködőkhöz, valamint a képzések megrendelőihez eljuttatni. A közigazgatási továbbképzési rendszer mai működési, működtetési elvei közül néhány lehetőséget ad a fenntarthatósági ismer-

tek és készségek beillesztésére: a minőségbiztosítás elve, a tájékozottság biztosításának elve, a partnerség elve, a prioritás elve, a folyamatos fejlesztés elve. További megfontolások után még ez évben a Közigazgatási Továbbképzési Kollégium számára is érdemes lenne bemutatni a fejlesztési lehetőségeket.

A területen döntéshozók elsősorban a BM és a MEH, főbb partnereik a szaktárcák, az önkormányzatok, a minősítésben és a képzésben résztvevő szervezetek. A képzési dokumentumok, tervek részletei az együttműködő intézmények szakértőitől függenek. Amennyiben létrejön egy közös stratégiai folyamat, és ennek eredményeként egy dokumentum („szándéknyilatkozat”), amiben a kulcsszereplők egy szakmailag összehangolt javaslatot tesznek a rövid, közép- és hosszú távú célokra, prioritásokra és az ezek elérését célzó programokra, akkor a dokumentum a továbbiakban szakmai alapja lesz a készülő programoknak, döntéseknek, mely az egybehangzó prioritások révén nagymértékben biztosítja a hatékonyságot a kitűzött cél elérése érdekében.

A közös szándék alapjául szolgálhat, hogy a Nemzeti Fejlesztési Terv horizontális prioritása és célja – az EU prioritásokkal összhangban - a fenntartható fejlődés, hogy az ENSz a 2005-tel kezdődő évtizedet a Fenntartható Fejlődés Tanulása évtizedének nyilvánította, és hogy a középtávú környezetvédelmi kormányprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program) operatív célja a „Köztisztviselői továbbképzési rendszer és közigazgatási vezetőképzés fejlesztése a környezeti, fenntarthatósági szempontok figyelembevételével”.

A fejlesztési folyamat támogatására a tájékozódó felmérésen túl a előkészítettük még

- az alapvizsga tananyagának egy lehetséges fejlesztési tervét a jelenleg érvényes tananyag alapján;
- egy 8 és egy 40 órás modul kialakításának vázlatát a szakvizsga tananyag és a továbbképzés fejlesztéséhez.

A Magyar Köztisztviselők és Közalkalmazottak Szakszervezete által gondozott Köztisztviselői Etikai Kódexe tervezetében az elvek, alapértékek és normák, eljárási szabályok között nem szerepel a fenntartható fejlődés elve, sem az azt kiegészítő számos környezeti alapelv (pl. elővigyázatosság elve, felelősség elve stb.). Az Etikai Kódexhez jelenleg várják az észrevételeket. Javasoljuk az Etikai Kódexbe beilleszteni legalább a fenntartható fejlődés alapelvét, és az elővigyázatosság, az együttműködés, a tájékoztatás, a nyilvánosság és a „szennyező fizet” elveit. A társadalmi és gazdasági fenntarthatóság érdekében az átláthatóság biztosítása a tervezés, döntéshozás, finanszírozás, megvalósítás és ellenőrzés során; a számon kérhetőség és a mérhető teljesítmények; a partnerség elve is hangsúlyosabban szerepelhetne a Kódexben. Amennyiben a Kódex tervéhez érkező környezetvédelmi javaslatok ilyen megfontolásokat tartalmaznának, a fenntarthatóságról hamarabb megindulna a köztisztviselők közötti párbeszéd.

Tartalom

Bevezető	5
Előzmények	5
Célok és várható eredmények	7
A köztisztviselői képzés keretei.....	8
A képzések fejlesztése	8
Közigazgatási Továbbképzési Kollégium.....	8
Országos középtávú továbbképzési, vezetőképzési terv.....	9
Éves tervezés	10
A továbbképzések tartalmi elemzése.....	11
A közigazgatási és az ügykezelői alapvizsga fenntarthatósági tartalmi fejlesztési lehetőségei	11
A szakvizsgák tananyagának fenntarthatósági tartalmi fejlesztési lehetőségei	13
A továbbképzés, és fejlesztési lehetőségei.....	16
Helyi jogalkotás – központi képzési program.....	16
Egyéb továbbképzési programok	17
Önálló továbbképzési programmodul terve	18
Köztisztviselők Etikai Kódexe	20
Javaslatok.....	21
Mellékletek.....	i
A köztisztviselői képzés szabályozási rendszere.....	ii
Közigazgatási Továbbképzési Kollégium.....	iv
Köztisztviselői továbbképzési modul - A tervezett továbbképzés jellemzői.....	vii

Bevezető

Előzmények

Az **Európai Unió** (EU) a Strukturális Alapokra vonatkozó általános szabályokról szóló 1260/1999 EK Tanácsi Rendelete alapvető követelményként írja elő a fenntartható fejlődés ún. horizontális elvének érvényesítését az EU források felhasználása során. Az EU a 2000. márciusi lisszaboni csúcstalálkozón indított útjára egy olyan folyamatot, amely szorosabbra vonhatja a gazdasági uniót. A lisszaboni stratégiaként meghirdetett koncepció központi célkitűzése, hogy 2010-ig az EU-t a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává tegyék, amely képes a fenntartható fejlődésre, miközben nagyobb szociális kohézióval több és jobb munkahelyeket teremt. A gyakorlatban *a fenntartható fejlődés célja, hogy a fejlesztések oly módon valósuljanak meg, hogy azok biztosítsák a környezeti értékek maximális védelmét és a természeti erőforrások megőrzését, és figyelembe vegyék a társadalom érdekeit.* A fenntartható fejlődésnek ezért három, egyenrangú pillére a gazdaság, társadalom és környezet harmonikus fejlesztése. A jelen munkában a gazdasági és társadalmi aspektusokkal részleteiben nem foglalkozunk.

Az EU összehangolt környezetvédelmi politikát folytat. Célja a fenntartható fejlődés elvére építve a környezet minőségének megőrzése, védelme és javítása, ezen keresztül az emberi egészség védelme. Az EU alapelve, hogy a környezetvédelem szempontjait minden más politikába (pl. közlekedés, ipar, energia) be kell építeni. Emellett (az orvoslással szemben) a megelőzés elve, a környezeti károk forrásuknál történő helyreállításának elve, a szennyező fizet elve, valamint az elővigyázatosság elve (még a kár kialakulása előtt be kell avatkozni) határozzák meg az EU környezetvédelmi politikáját. A közösségi fellépés fő feladata, hogy keretet adjon a tagállamok környezetvédelmi tevékenységének. Ennek érdekében az EU közösségi jogszabályokat és közösségi akcióprogramokat fogad el, és finanszírozási eszközöket is biztosít a közös célok megvalósítására. Az EU a környezeti határértékek és termékszabványok részletes szabályozását hozta létre, közösségi szinten immár mintegy 400 környezetvédelmi jogszabály (zömében irányelv) született, amelyek nagy része környezeti határértékek és termékszabványok meghatározására vonatkozik.

Az EU megköveteli a fogyasztói érdekek magas szintű védelmét. A polgárok termékekről és szolgáltatásokról való tisztességes tájékoztatása, egészséges és biztonságos termékekkel való ellátása minden termelő és szolgáltató számára kötelező. A fogyasztók gazdasági érdekei, egészségük és biztonságuk elsőbbséget élvez a termelők hasznáival szemben. Számos fogyasztóvédelmi információ egyben környezeti információ is. A fogyasztóvédelem erőteljesen képviseli a fenntartható fejlődés egyes fontos értékeit.

A **Nemzeti Fejlesztési Terv** horizontális prioritása – az EU prioritásokkal összhangban - a fenntartható fejlődés, melynek környezeti elemeit a középtávú környezetvédelmi kormányprogram (Nemzeti Környezetvédelmi Program) gondozza, részben a Fenntartható Fejlődés Tárcaközi Bizottság munkájára támaszkodva. A Nemzeti Fejlesztési Tervben a fenntartható fejlődés és a környezetvédelem célkitűzései, és a megvalósításukat szolgáló feladatok az EU és hazai szabályozás stratégiai dokumentumai¹ alapján az alábbiakban határozhatók meg:

1. A fejlesztési projekteknek illeszkednie kell a projekt megvalósulásának helyén érvényes helyi környezetvédelmi programhoz, stratégiához. A projekt kialakítása és megvalósítása során biztosítani kell az érintetteknek a döntésekben való részvételét.
2. A kutatásoknak és technológiai fejlesztéseknek olyan irányát kell ösztönözni, amelyek a környezeti elemek minőségének megőrzéséhez szükségesek. Azoknak az innovációknak kell prioritást élvezniük, amelyek leginkább csökkentik a természet károsodását és az ember egészségének veszélyeztetését. A

¹ az EU Fenntartható Fejlődési Stratégiája, az EU VI. Környezetvédelmi Akcióprogramja, II. Nemzeti Környezetvédelmi Program

fejlesztéseknek az anyag és energia intenzív termékek és szolgáltatások körétől, az anyag és energia szegény, inkább tudás és kultúra alapú termelés és fogyasztás irányába kell mutatniuk.

3. A humánerőforrás-fejlesztés típusú projektek esetében a fenntartható fejlődés, mint tartalmi elem (ismeret, képesség, készség) megjelenését érdemes vizsgálni. A fejlesztések járuljanak hozzá, hogy a társadalom tagjaiban (érintettekben) a fenntarthatóság értékei, illetve a környezet iránt érzett felelősség tudatosuljon, és erkölcsi normává váljon.

A felsőoktatási intézmények felsőfokú szakképzési és alapképzési programjaiban meg kell jelenjenek a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos ismeretek, szemlélet és gyakorlati elemek az egyes képzési ágakat és alapszakokat meghatározó kompetenciák kötelező elemeként. Ennek elérését segíti majd az ENSZ 2005-2014 közötti „Fenntarthatóságra oktatás évtizedéhez” kapcsolódóan megvalósuló „Felsőoktatás a Fenntarthatóságért” program, amely mintákkal, útmutatókkal és képzésekkel segíti ennek a horizontális célnak a teljesülését.

Az NFT jelenlegi időszakában ezek közül már megindult, illetve előkészítés alatt áll például a kormányzati szakemberek, a regionális, és a kistérségi fejlesztési szakemberek felkészítése a NFT-en belül a környezeti nevelési lehetőségek operatívizálható programozására.

Az NFT HEFOP céljai öt prioritáson keresztül valósulnak meg, az EU ESZA és ERFA támogatásával. A 3. prioritás (Oktatás és képzés támogatása az egész életen át tartó tanulás politikájának részeként) mindhárom intézkedése lehetőséget teremt környezettudatosságot erősítő oktatás és képzés kialakítására. A 4. prioritásban szerepel intézkedésként (4.2.) a felnőttképzés rendszerének fejlesztése. A Felnőttképzési Keret (MPA) támogatásával korszerű felnőttképzési rendszerek fejlesztését és alkalmazását kell segíteni, melynek során – igénytől függően – környezeti alap- és szakismereteket és készségeket is el lehet sajátítani.

A 2003-2008 közötti időszakra szóló második **Nemzeti Környezetvédelmi Programot** (továbbiakban NKP-II) a Magyar Országgyűlés 2003. XII. 9-én elfogadta. Az NKP-II az Európai Unió 2010-ig szóló, a tagországok számára iránymutatásul szolgáló 6. Környezetvédelmi Akcióprogram alapján készült. Az NKP-II. megvalósításának fontos elemei a különleges kezelést igénylő területekre vonatkozó tematikus akcióprogramok, amelyek a környezettudatosság fejlesztése, a környezet- és természetvédelem, valamint a vízügy több ágazatot átfogó komplex területein azonosítják a specifikus és operatív célokat, a végrehajtás forrásait és felelőseit.

A környezettudatosság fejlesztésének igen fontos területei a nevelés, az oktatás-képzés, a művelődés, a szakmai és tömegtájékoztatás. A környezettudatos viselkedés széles körű elterjedésének legfőbb akadályai az ismerethiány, a pozitív minta hiánya, a környezeti szempontból helytelen viselkedés társadalmi elítélésének hiánya, valamint a közösségek együttműködésének gyengesége. A környezetvédelemről, a környezeti haszon és kockázat felismeréséről alkotott képet elsődlegesen a személyes tapasztalás határozza meg, amelyet a személyes kapcsolatrendszerben (pl. családban, oktatásban, közszolgáltatásban, ismerősöktől) szerzett információ, továbbá a tömegkommunikáció követ. Mindezek a csatornák azonban gyakran a fenntarthatósággal ellentétes értékeket és ideálokat is közvetítenek.

A Környezettudatosság növelése Akcióprogram átfogó céljai:

- a társadalom környezettel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos ismereteinek bővítése,
- az információhoz jutás javítása,
- a környezettudatos döntések és a fenntarthatóbb életmód ösztönzése,
- a környezetpolitikai döntésekben a felelős társadalmi részvétel erősítése.

A „Környezettudatosság növelése” Tematikus Akcióprogram egyik operatív célja a „Köztisztviselői továbbképzési rendszer és közigazgatási vezetőképés fejlesztése a környezeti, fenntarthatósági szempontok figyelembevételével”.

Célok és várható eredmények

Cél: A fenntartható fejlődés beillesztése a köztisztviselői képzés programjaiba, szolgáltatásaiba a következő középtávú tervezési időszakra (2007-2010).

Közbenső célkitűzések: A jelenleg is elérhető képzések között a fenntarthatósági tartalmakat közvetítő megerősítése. Az alap- és szakképzések tartalmáért felelős szakértők számára forrásjegyzék összeállítása a legfontosabb fogalmak kapcsán. A közigazgatási alapvizsgához készülő új tananyag bővítése környezeti tartalommal. Környezeti fenntarthatósági modul és/vagy program összeállításának ösztönzése a köztisztviselői szakképzéshez, továbbképzéshez.

Jelen feladat: Felmérni a köztisztviselői alap-, szak- és továbbképzést a környezeti-társadalmi fenntarthatóságot figyelembe vevő fejlesztési lehetőségek feltárása érdekében, fejlesztési javaslatok megfogalmazása.

Várható rövid távú eredmény: A köztisztviselők képzésének részesei között párbeszéd a fenntartható fejlődés környezeti elemeiről. Tartalmi fejlesztés ösztönzésének megindulása a köztisztviselői alap, a szak- és továbbképzésben. A Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP) jelenlegi szakaszának gördülékenyebb végrehajtása.

Várható középtávú eredmény: Fenntarthatósági tartalmi fejlesztés a köztisztviselői alap, szak- és továbbképzésben. Az élethosszig tartó tanulás jegyében, és a képzési szándékok figyelembevételével változatos időtartamú továbbképzési programok széles kínálata, és ennek eredményeképpen a közigazgatásban képzett, korszerű tudással, nemzetközi kitekintéssel és EU ismeretekkel, valamint a fenntartható fejlődés mibenlétének megértésével és szempontjai folyamatos integrálásának képességével egyaránt rendelkező, kvalifikált tisztviselői réteg.

A köztisztviselői képzés keretei

A köztisztviselők továbbképzéséről a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény, a köztisztviselők továbbképzéséről és a közigazgatási vezetőképzésről szóló 199/1998. (XII. 4.) Kormányrendelet, illetve a 2003. január 1. és 2006. december 31. közötti időszakra szóló középtávú terv a köztisztviselők továbbképzéséről és a közigazgatási vezetőképzésről szóló 1020/2003. (III. 27.) Kormányhatározat rendelkezik. A továbbképzések részletesebb szabályozását az *1. melléklet* mutatja be.

A köztisztviselőnek előrehaladásához rendszeresen számot kell adnia tudása fejlődéséről. A kinevezés után egy éven belül (a jogi végzettségűeket kivéve) alapvizsgát, majd előmeneteléhez néhány év múlva közigazgatási szakvizsgát kell tennie a felsőfokú végzettségűeknek. A köztisztviselő jogosult az előmenetelhez, és köteles a központilag vagy a közigazgatási szerv által előírt képzésben, továbbképzésben vagy átképzésben - ideértve a közigazgatási vezetőképzést is - részt venni. Ha a vezetői megbízással, kinevezéssel rendelkező köztisztviselő e kötelezettségének neki felróható okból nem tesz eleget, vezetői pótléka csökkenthető.

A továbbképzési rendszer fontos szereplői a Közigazgatási Továbbképzési Kollégium (KTK), a munkáját segítő Magyar Közigazgatási Intézet (MKI), a minősített programok tulajdonosai, a továbbképzési oktatói névjegyzékben szereplő oktatók, illetve a programok minősítésére felkészített szakértők.

A köztisztviselők iskolarendszeren kívüli képzése, továbbképzése, átképzése (a továbbiakban együtt: továbbképzés) és a vezetőképzés állami feladat. A KTK tesz javaslatot a belügyminiszternek a továbbképzési célleírányzat felosztására, mint szakértői testület.

A képzések fejlesztése

Annak érdekében, hogy a középtávú tervben szereplő kiemelt és állandó továbbképzési célok megvalósításához megfelelő számú, minősített képzési program álljon rendelkezésre, a Magyar Közigazgatási Intézetnek egész évben biztosítani kell a programok készítésének, benyújtásának és minősítésének lehetőségét. Pályázatok kiírásával kell biztosítani és motiválni a programkészítőket, hogy ne legyenek hiányterületek, továbbá az Intézet központi programok készítésével köteles biztosítani a kiemelt és állandó továbbképzési célok megvalósíthatóságát.

A továbbképzési programok minősítését a KTK (ld. alább és a *2. mellékletben*) a MKI előkészítése alapján végzi. A KTK-ban képviseltetik magukat a köztisztviselői képzések legfőbb megrendelői.

Közigazgatási Továbbképzési Kollégium

A KTK a belügyminiszter továbbképzési, vezetőképzési tevékenységét segítő véleményező, tanácsadó, szakértői testület, amelyet elnökség irányít (ld. *2. melléklet*). A Kollégium elnöke a belügyminiszter által megbízott államtitkár, alelnöke a MEH államtitkára. Tagjai a miniszterek egy-egy delegáltja, valamint a fővárosi, megyei közigazgatási hivatalok összesen két szakértő köztisztviselője, a KTK titkára, továbbá a MKI, a Köztisztviselői Érdekegyeztető Fórum önkormányzati és érdek-képviselői oldala által delegált egy-egy szakértő. A KTK titkára a belügyminiszter által kijelölt szakértő köztisztviselő.

A KTK véleményezi az országos középtávú terv tervezetét, és javaslatot tesz a belügyminiszternek az éves tervek jóváhagyására. Javaslatot tesz a továbbképzés követelményrendszerére. Felhívásokat bocsát ki, pályázatokat ír ki köztisztviselői továbbképzési, vezetőképzési programok készítésére. Dönt - szakértők igénybevételeivel - az általa kiírt felhívásokra, pályázatokra beérkezett továbbképzési programok elfogadásáról. Javaslatot tesz az MKI Oktatási és Módszertani Igazgatósága által kiírt pályázat eredményei alapján azoknak az oktatóknak a névsorára, akik a köztisztviselők központi költségvetésből támogatott továbbképzésében, vezetőképzésében közreműködhetnek. Javaslatot tesz a központi költségvetésben a továbbképzésre és a vezetőképzésre biztosított összeg felhasználására, a továbbképzéssel kapcsolatos költségszintekre, díjirányelvekre.

J1⇒²A környezet védelméért felelős szaktárca képviselője lehet a KTK egyik olyan tagja, aki a fenntartható fejlődés környezeti és egyes társadalmi szempontjait a lehetőség szerint a jelenlegi keretek között is képviseli; valamint a középtávú továbbképzési terv fejlesztésekor a fenntarthatósági ismeretek és készségek nevesített megjelenését indítványozza és támogatja.

Országos középtávú továbbképzési, vezetőképzési terv

A köztisztviselők továbbképzése és a vezetőképzés rendszeressége, tervszerűsége érdekében négy évre szóló országos középtávú továbbképzési, vezetőképzési tervet kell készíteni. A középtávú tervben a Kormány meghatározza a köztisztviselők továbbképzésének általános elveit, céljait, a vezetőképzéssel kapcsolatos igényeket. A középtávú terv tartalmazza a legfontosabb, országosan kiemelt továbbképzési fő irányokat; a kormányzati érdekből szervezendő továbbképzéseket; a valamennyi ágazatot vagy több ágazatot és az önkormányzatok köztisztviselőit egyaránt érintő továbbképzéseket; a továbbképzéssel összefüggő feladatokat, így különösen a közigazgatási továbbképzésben közreműködő oktatók, vizsgáztatók szakmai és felnőttoktatás-módszertani képzését, távoktatási szakemberek képzését; a vezetőképzés kiemelt feladatait. A középtávú terv előkészítése a MKI, illetve a MEH közigazgatás- és területpolitikai államtitkára közreműködésével a belügyminiszter feladata. A belügyminiszter által beterjesztett középtávú tervet a Kormány határozattal fogadja el. A belügyminiszter felelős a tervben foglaltak megszervezéséért és végrehajtásának ellenőrzéséért.

A jelenlegi középtávú tervet a 1020/2003. (III. 27.) Kormányhatározat tartalmazza (A köztisztviselők továbbképzése és a közigazgatási vezetőképzés középtávú terve a 2003. január 1. és 2006. december 31. közötti időszakra). A köztisztviselők továbbképzésének és a közigazgatási vezetőképzésnek továbbra is az a stratégiai célja, hogy felkészült közigazgatási kar álljon a nemzet szolgálatára, mely a polgárok ügyeit és a közigazgatás más feladatait a fejlett közigazgatási rendszerek színvonalán, a szolgáltató közigazgatás követelményeit érvényesítve, hatékonyan, eredményesen, szakszerűen és etikusan képes intézni.

A terv a hatékony, ügyfélbarát, a szolgáltató közigazgatást célozza, az EU tagság közigazgatási feladatainak végrehajtására; átláthatóan, etikusan működő közigazgatás megerősödésére. A főtisztviselői kar ismeretbővítő, ismeretmegerősítő, készség- és képességfejlesztő támogatást kell kapjon feladatai ellátásához. A vezetők a közigazgatás minden szintjén váljanak képessé a korszerű vezetési, minőségbiztosítási és -fejlesztési módszerek, eszközök, technikák és technológiák alkalmazására.

J2⇒A közigazgatási továbbképzési rendszer működési, működtetési elvei közül néhány már most lehetőséget ad a fenntarthatósági ismeretek és készségek beillesztésére: a minőségbiztosítás elve, tájékozottság biztosításának elve, a partnerség elve, a prioritás elve, a folyamatos fejlesztés elve.

A minőségbiztosítás (CAF) érdekében a képzési programokkal szemben - programminősítési eljárás-hoz kötve - szakmai-minőségi követelményeket kell támasztani, s érvényesülésüket ellenőrizni kell. A továbbképzések minőségbiztosításának további javítása érdekében mérni kell a "fogyasztói" elégedettséget, meg kell határozni a közigazgatási továbbképzésben közreműködő oktatókkal, trénerekkel, vizsgáztatókkal szembeni követelmény- és kiválasztási rendszert, biztosítani kell az oktatók folyamatos szakmai és pedagógiai továbbképzését, ki kell alakítani a továbbképzési programok továbbfejlesztésének módszereit. A minőségbiztosítás során követelmény, hogy a közigazgatási továbbképzések során - többségében - a gyakorlatban alkalmazható ismeretek átadása történjen meg a köztisztviselők számára.

A tájékozottság biztosításának elve alapján a továbbképzési tevékenység minden fázisában (tervezés, szervezés, ellenőrzés, értékelés) biztosítani kell a feladatellátáshoz elégséges mértékű információt (célok, igények, tartalom, formák, résztvevők, költségek vonatkozásában). Ennek érdekében alapvető

² A javaslatokat a továbbiakban önállóan is jelöljük: J1⇒, J2⇒...

feladat, hogy a "felhasználó" közigazgatási szervek, illetve köztisztviselők elégséges mennyiségű és eléggé részletes információt kapjanak a továbbképzési lehetőségekről, ugyanakkor a tervezéshez ismertek legyenek a helyi továbbképzési igények, szükségletek.

A partnerség elve szerint a továbbképzéshez szükséges tananyagok, jegyzetek, oktatási módszerek kidolgozása és a továbbképzési programok végrehajtása során a továbbképzési rendszer irányító szervezetei és az éves továbbképzési terv készítésére kötelezettek kötelesek együttműködni a szakmai testületekkel, érdekképviselőkkel, önkormányzati szövetségekkel, a felsőoktatási és tudományos szervezetekkel, műhelyekkel, valamint a továbbképzési programok tulajdonosaival. A tervek, a programok, oktatási anyagok és módszerek kidolgozása során figyelembe kell venni a képzésben részesülő köztisztviselők elvárásait és javaslatait.

A prioritás elve szerint a tervidőszak során a központi költségvetési támogatások odaítélésénél - az egyéb követelményeknek való megfelelés esetén - elsőbbséget élveznek azok a továbbképzési programok, amelyeket az éves tervezési irányelvekben a belügyminiszter - a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszterrel egyetértésben - meghatároz.

A folyamatos fejlesztés elve kimondja, hogy a közigazgatási továbbképzés intézményrendszerét, programjait, tananyagait, technikai feltételeit, finanszírozását - a korábban elért eredmények meghaladásaként - folyamatosan fejleszteni kell. Ennek érdekében a tervezésben, a célok meghatározásában, az ellenőrzésben és értékelésben támaszkodni kell a gyűjtött és elemzett adatokra, a folyamatok mutatóira.

A középtávú terv a formai korszerűsítést is célozza (távoktatás, e-kormányzásra képesítés). Kiemelt figyelmet kapnak az európai uniós ismeretek, az idegen nyelvi és informatikai ismeretek, a kodifikáció, és a közbeszerzés. Az Unió továbbképzés fő céljai, az EIK 1996-ban elfogadott koncepciójában foglaltak figyelembevételével az uniós alapismereteken túl, a támogatási rendszer³ készségszintű ismerete valamennyi érintett köztisztviselő esetében.

J3⇒Javasoljuk a következő középtávú terv tervezésében hatékonyan képviselni a fenntarthatóság, mint képzési prioritás elfogadását.

Éves tervezés

A középtávú képzési tervnek (ld. előbb) megfelelően a köztisztviselőket alkalmazó (ún. tervkészítő) közigazgatási szervek minden évben saját, valamint irányításuk, ellenőrzésük, felügyeletük alá tartozó közigazgatási szervekre is kiterjedően készítik el az éves továbbképzési tervet. Ehhez - aktuális képzési igényeiknek megfelelően - a minősített továbbképzési programokból válogatnak.

³ programtervezési, programkészítési, program-végrehajtási, programértékelési és pályázati, pályázatadási módszerek

A továbbképzések tartalmi elemzése

A közigazgatási és az ügykezelői alapvizsga fenntarthatósági tartalmi fejlesztési lehetőségei

A jelenlegi tankönyv és a szóbeli vizsgakérdések alapján elemeztük a kötelezően elsajátítandó tananyagban átadott környezetvédelmi, fenntarthatósági ismereteket és készségeket.

Tananyag rész	Fejlesztési pont	J4⇒Fejlesztési javaslat
I.1. Az Alkotmány	„jog az egészséges környezethez, egészséghez”. Szuverenitás, nemzetbiztonsági kockázat.	Alkotmány 18. és 70./D.§: Egészséges környezethez és a testi és lelki egészséghez való jog. 28/1994 AB Határozat értelmezése. Utalás és link a Föld Charta-ra. Határokon áttérjedő szennyezések, mint az ország szuverenitását fenyegető tényezők illetve nemzetbiztonsági kockázatok.
I.2.4. Állampolgári jogok országgyűlési biztos; külön biztosok	Állampolgári jog védelme érdekében az ombudsman-hoz lehet fordulni.	Állampolgári jog az egészséges környezethez: védelme érdekében a biztoshoz lehet fordulni. Példák. Nem általános biztosok példaként más országok gyakorlatában a környezetvédelmi biztos megemlítése.
I.4. Kormány	Feladatai, tevékenységi irányai	Fenntartható fejlődés feltételeit igyekeznek biztosítani, környezet- és természetvédelem
I.4.3.3.	Kabinet, ...	Pl. UNESCO Fenntartható Fejlődés Tárcaközi Bizottság
I.2. Országgyűlés	Bizottságok	Környezetvédelmi Bizottság; feladata a fenntartható fejlődés elveit megjeleníteni a törvényhozói munkában.
I.4.5. Belügyminiszter	Közbiztonság	Környezeti elemei, Ld. az 2073/2004. (IV. 15.) Kormányhatározatot a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájáról. „Ökológiai biztonsága érdekében és a fenntartható fejlődés elveivel összhangban Magyarország fontosnak tartja a természeti erőforrások, a védett és nem védett természeti területek, valamint a védett természeti értékek megővését. A globális környezeti és közegészségügyi problémák hatékony kezelése széles körű - regionális és globális - nemzetközi összefogást igényel, amelyben Magyarországnak is aktívan részt kell vennie. A fenntartható fejlődés biztosításának érdekében szükség van egyes, a környezetet veszélyeztető termelési és fogyasztói szokások megváltoztatására, környezetbarát, illetőleg természet közeli technológiák elterjesztésére és egyéb gazdaságpolitikai, nemzetközi jogi lépések összehangolt megtételére. Magyarország részt vesz a regionális kezdeményezésekben, az EU, az ENSZ és az OECD által indított akcióprogramok megvalósításában, illetve lehetőségeihez mérten a nemzetközi problémák orvoslásában. Törekszik arra, hogy jövőbeli ipari fejlődése a fenntartható fejlődés elveit kövesse, és a gazdasági versenyképesség növelése ne veszélyeztesse az ország természeti környezetének állapo-

		tát, a védett természeti területek és értékük fennmaradását. A természeti és civilizációs katasztrófák elhárítása és következményeik felszámolása terén Magyarország szorosan együttműködik a régió országaival, alkalmazza az Európai Unió szabályait és a NATO polgári veszélyhelyzeti tervezési rendszerét.
I.8.2. szociális jogok	Egészséges környezethez való jog	Egy-két mondatos kifejtés a jogi háttérrel. Definíció megadása.
II. fejezet: Államigazgatás és önkormányzat	KVVM, feladatai, szervei és hatóságai. Önkormányzatok.	Önkormányzatok környezetvédelmi feladatai közül a 3 kidolgozott szakterületre (hulladék, levegő, víz) utalás, utalás a helyi környezetvédelmi program létrehozására. Megyei területfejlesztési koncepció környezeti fenntarthatósági tervezése. Az OKT feladata.
III. Államigazgatási eljárás és ügyintézés	Ügyfél	A környezetvédelmi törvény (1995. évi LIII.) szerint: a környezetvédelmi érdekek képviselőjére létrehozott egyesületeket és más, politikai pártnak, érdekképviselőnek nem minősülő - a hatásterületen működő - társadalmi szervezeteket (a továbbiakban: szervezet) a környezetvédelmi államigazgatási eljárásokban a működési területükön az ügyfél jogállása illeti meg.
IV. A köztisztviselő	Közzolgálati etika. Közérdek.	A köztisztviselő tevékenysége ne legyen ellentétes a fenntartható fejlődés elvével. Közérdek: bővíthető közös környezeti érdekekkel, jövő nemzedékek érdekeivel.
VI. Szakigazgatás	A környezetvédelem a Gazdasági közigazgatáson belül szerepel, eléggé súlytalanul.	A fejezet nyilvánvalóan elavult. Átdolgozásakor a területfejlesztés és a környezetvédelem is biztosan az őt megillető helyre kerül. A területfejlesztés tárgyalásakor a fenntartható fejlődés definíciója szerepeljen.
VII. Informatika	-	Említhetők az információs technológiák pozitív (papírtakarékos, időtakarékos) és negatív (pl. elektronikus hulladékok) környezeti hatásai. Egészséges munkahelyek. Környezetbarát iroda.
VIII. Személyes adatok védelme és közérdekű adatok nyilvánossága	Információ szabadsága – kidolgozatlan! Közérdekű adatok között csak a köztisztviselők nyilvános személyi adatai (név, besorolás) szerepelnek.	Aarhus: közigazgatásban gyűjtött adatok nyilvánosságáról, hozzáférhetőségéről, egyenlő elbírálásról. Civilek jogállása: ügyféli jog; társadalmi szervezetek az alapszabályukban meghatározott földrajzi és szakmai működési területen az eljárásokban ügyfélként jelenhetnek meg. Közérdekű adatok fogalmának magyarázata. Jó példa a környezetvédelmi, környezeti elemekről, állapotukról, állapotuk változásáról szóló adatok.
IX. EU	Elavult fejezet	Javasoljuk a Helyi jogalkotás c. központi továbbképzési program környezetvédelmi fejezetéből szűkített tartalmat, kiegészítve az Igazgatóságokkal, és az Európai Parlament Bizottságaival. Lisszaboni stratégia.
Ügykezelői alapvizsga tananyag: Az ügyviteli munkahelyek és a	Speciális technológiai, biztonsági szempont között nem jelenik meg az egészséges	Környezetbarát iroda jellemzőinek felsorolása. A mobiltelefonok zárt fémborítású helységben (lift, gépkocsi) való használatának káros következményei. Egyes építészeti és berendezési alapanyagok környezet-egészségügyi kockáza-

munkahelyi ergonómia	munkahely és a környezetileg biztonságos munkahely szempontja.	ta. Mikrohullámú sugárzás elleni védekezés. Rövid munkaszüneti igény megfogalmazása/engedélyezése helyett az egészségkárosító dohányzási, kávézási igény megfogalmazásának veszélyei.
----------------------	--	---

A szakvizsgák tananyagának fenntarthatósági tartalmi fejlesztési lehetőségei

Közigazgatási szakvizsgára felkészítő tanfolyamon – a választott tárgy tanfolyamának kivételével - a részvétel kötelező. A tankönyvek alapján a tananyagok sokkal modernebbek és jobbak, mint az alapképzés tankönyvei. A fenntarthatóság még ritkán, de a környezet értékei, védelmi feladatai szerepelnek.

Tananyag	Környezeti elem megjelenése, J5⇒fejlesztési lehetőség
A központi állami szervek rendszere	Javaslat: Az önkormányzatok környezetvédelmi feladatainak bevezetésénél a fenntartható fejlődést megemlíteni, egy bekezdésben részletezni.
Államháztartási ismeretek	-
Államigazgatás*	Fenntarthatóság nem szerepel, környezetvédelem sok helyen. A 4.2.1.: határon áterjedő szennyezéseknél hivatkozni a 2073/2004. (IV. 15.) Kormányhatározatra a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájáról. Ez foglalkozik a természeti és civilizációs környezet védelmével is. Javasoljuk a Tárcaközi Bizottságok felsorolását, aktuális listájuk és feladatkörük elérhetőségének megadását.
Az Európai Unió szervezete és jogrendszere	Részletesen foglalkozik a fenntartható fejlődéssel, és az EU környezetpolitikájával. „Az EU a 2000. márciusi lisszaboni csúcstalálkozón indított útjára egy olyan folyamatot, amely szorosabbra vonhatja a gazdasági uniót. A lisszaboni stratégiaként meghirdetett koncepció központi célkitűzése, hogy 2010-ig az EU-t a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává tegyék, amely képes a fenntartható fejlődésre, miközben nagyobb szociális kohézióval több és jobb munkahelyeket teremt.” 1.4.2.5. alatt: „Az EU összehangolt környezetvédelmi politikát folytat. Célja a fenntartható fejlődés elvére építve a környezet minőségének megőrzése, védelme és javítása, ezen keresztül az emberi egészség védelme. Az EU alapelve, hogy a környezetvédelem szempontjait minden más politikába (pl. közlekedés, ipar, energia) be kell építeni. Emellett (az orvoslással szemben) a megelőzés elve, a környezeti károk forrásuknál történő helyreállításának elve, a szennyező fizet elve, valamint az elővigyázatosság elve (még a kár kialakulása előtt be kell avatkozni) határozzák meg az EU környezetvédelmi politikáját. A közösségi fellépés fő feladata, hogy keretet adjon a tagállamok környezetvédelmi tevékenységének. Ennek érdekében az EU közösségi jogszabályokat és közösségi akcióprogramokat fogad el, és finanszírozási eszközöket is biztosít a közös célok megvalósítására. Az EU a környezeti határértékek és termékszabványok részletes szabályozását hozta létre, közösségi szinten immár mintegy 400 környezetvédelmi jogszabály (zömében irányelv) született, amelyek nagy része környezeti határértékek és termékszabványok meghatározására vonatkozik. A környezetvédelmi célokat pénzügyi források is segítik, különösen a kevésbé fejlett tagállamok számíthatnak jelentős EU-támogatásokra környezetvédelmi beruházásaik során.” Fogyasztóvédelem: A fogyasztóvédelem az egységes piac tökéletesítésének

	<p>egyik alapeleme, és emiatt e területen igen kiterjedt közösségi jog jött létre. A közösségi fogyasztóvédelmi jogszabályok egyaránt tartalmaznak szektorspecifikus és horizontális érvényű rendelkezéseket. Az EU megköveteli a fogyasztói érdekek magas szintű védelmét. A polgárok termékekről és szolgáltatásokról való tisztességes tájékoztatása, egészséges és biztonságos termékekkel való ellátása minden termelő és szolgáltató számára kötelező. A fogyasztók gazdasági érdekei, egészségük és biztonságuk elsőbbséget élvez a termelők hasznáival szemben, ezért az EU részletes szabályozást dolgozott ki a különféle termékcsoporthoz.</p> <p>Javaslat: a fogyasztóvédelem és a környezettudatosság szoros kapcsolatának megfogalmazása.</p> <p>3.1.4.ben: „...,a jogharmonizációnak vannak bizonyos korlátai, amelyeket a Szerződés is elismer. Mivel a tagállamok belső jogában lehetnek olyan elemek, amelyek magasabb színvonalú, igényesebb szabályozást nyújtanak, mint a közösségi jog, ezért bizonyos esetekben (elsősorban nem gazdasági jellegű területeken) szükség lehet a nemzeti jog védelmére a lazább közösségi joggal szemben. A Szerződés 95. cikke ezért úgy rendelkezik, hogy amennyiben a harmonizáció sértene a közegészség, a közbiztonság, a közérkölc, a nemzeti történelmi, művészeti vagy építészeti értékek, illetve az ipari és kereskedelmi tulajdon védelme, valamint a környezetvédelem adott tagállamban kialakult – a közösségi szabályozáshoz képest – magasabb szintjét, akkor az Európai Bizottság egyetértése esetén a közösségi jogszabály átültetése korlátozható az adott országban”.</p> <p>Javaslat: hazai vagy külföldi környezeti példa megadása.</p>
Bel- és igazságügyi ágazat*	-
Gazdasági igazgatás*	<p>Az állami támogatáspolitikák taglalásában a fenntartható fejlődés megjelenik: „A beavatkozás célja lehet a gazdasági egyensúly javítása (pl. exportösztönzés), vagy bizonyos gazdasági-társadalmi feszültségek mérséklése (pl. területi egyenlőtlenségek csökkentése), vagy a fenntartható fejlődés feltételeinek biztosítása (pl. környezetvédelem).” A kormányprogramból idéz környezetvédelmet: például a szennyező fizet elvet, a kiemelt közfigyelmet kapó környezetvédelmi témák kutatását. A fenntartható fejlődés a már ismert, fenntartható növekedés szerinti értelmezésben szerepel, többször.</p> <p>Javaslat: a közbeszerzések szerepének és a környezeti szempont szerinti közbeszerzési választás (környezeti feltétel) lehetőségének bemutatása. A fenntartható fejlődés három pillérének egymondatos bemutatása.</p>
Jogalkotási és jogalkalmazási ismeretek	<p>Nem találtunk említést. Fejlesztési lehetőség az EU lisszaboni stratégiájának tárgyalása (benne a fenntartható fejlődés feltételei integrálásának horizontális feladataival), a jogharmonizációs kivételek (igényesebb szabályozás esetén, például jellemzően környezetvédelmi területen). Fejlesztési lehetőség a partnerség fejlesztése érdekében, az aarhusi nyilatkozat és a hatályos környezetvédelmi törvénynek megfelelően a környezetvédő társadalmi szervezetek ügyféli jogának bemutatása. Bemutatható a természetvédelmi jogalkalmazás példaként a 28/1994-es AB határozat.</p>
Közigazgatás-szervezési és vezetési	-

ismeretek	
Közszolgáltatások szervezése és igazgatása*	<p>A közszolgáltatások közhatalmi befolyásolásának indokai között⁴ szerepel, hogy a közszolgáltatásokat a kialakuló monopóliumok miatt fokozott átláthatóságot és ellenőrzöttséget, illetve a fogyasztók részvételét biztosító módon kell megszervezni; és a környezetvédelem szempontjainak érvényesítése mellett lehet üzemeltetni. Kommunális közszolgáltatások (2.2.2.) fejezetben három önálló környezetvédelmi terület szerepel: a hulladékgazdálkodás, a vízügy, a levegőtisztaság-védelem és később a fogyasztóvédelem részletes bemutatása.</p> <p>A fejezetek ugyanakkor nem említik a környezetvédelmi adatok nyilvánosságát, és az ezzel összefüggő központi kormányzati és önkormányzati feladatokat. Javasoljuk ezeket beilleszteni.</p>
Kül- és biztonságpolitikai ágazat	<p>„...94/1988. (XII.29.) Országgyűlési határozat szerint a Magyar Köztársaság a biztonságot átfogó módon értelmezi, a biztonság ugyanis a hagyományos politikai és katonai tényezőkön túl magába foglalja a gazdasági, pénzügyi, emberi jogi és kisebbségi információs, továbbá technológiai, környezeti, valamint nemzetközi jogi dimenziókat is. A NATO-dokumentumokban foglaltakhoz hasonlóan a határozat abból indul ki, hogy csökkent a világméretű konfliktus veszélye, ugyanakkor megnőtt más veszélyforrások és kockázatok köre, úgymint a különböző fejlettségű és berendezkedésű országok közötti ellentétek, válságok, az etnikai és vallási feszültségek, a terrorizmus, a szervezett bűnözés, az illegális kábítószer- és fegyverkereskedelem, a migráció, valamint a környezeti ártalmak.” A 2073/2004. (IV. 15.) Kormányhatározat ennél részletesebben taglalja a környezeti kockázatokat a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájában.</p> <p>Fejlesztési lehetőség: a nem fenntartható fejlődés típusainak vázolása, mint kockázat.</p>
Önkormányzati köz-igazgatás*	<p>Részletezi az önkormányzatok és a megyei önkormányzatok környezetvédelmi feladatait. A térségi területrendezés koordinációja, valamint a térségi foglalkoztatási feladatok, az idegenforgalmi értékek hasznosítása és a szakképzés összehangolása, a területi információs rendszer kialakításában való közreműködésnél nem említi a fenntartható fejlődés elvét. Felsorol néhány önként vállalható feladatot, közöttük az információáramlás segítése, az egészséges életmód elterjesztése.</p> <p>Javasoljuk a környezetvédelmi és a fenntarthatósági alapelvek szerepeltetését.</p>
Pénzügyi és költségvetési igazgatás*	<p>A fenntarthatóságot egyéves pénzügyi fogalomként kezeli (fenntartható deficit), ezen kívül a keresett elemek nem szerepelnek az anyagban.</p> <p>A fenntartható deficit tárgyalásánál ki kellene emelni, hogy ez a lisszaboni stratégia szerinti fenntartható fejlődésnek csak a gazdasági oldaláról egy elem. A másik két oldal (társadalom, környezet) megemlítése, magyarázata elengedhetetlen.</p>

⁴ a közszolgáltatásokat akkor is biztosítani kell, amikor a piac nem vállalja azok nyújtását; a szükségletek minimális szintjéig mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni; a hozzáférhetőség érdekében a közhatalom által megállapított (befolyásolt) árakon kell nyújtani; folyamatosan kell biztosítani; a kialakuló monopóliumok miatt fokozott átláthatóságot és ellenőrzöttséget, illetve a fogyasztók részvételét biztosító módon kell megszervezni; a szolgáltató szervezetek együttműködése, azaz a közhatalom által korlátozott verseny keretei között kell működtetni; a környezetvédelem szempontjainak érvényesítése mellett lehet üzemeltetni.

*: választható tárgyak

J6⇒A nemzetközi környezetvédelmi szakmai állásfoglalásokat (például Earth Chart) a továbbképzés (ld. alább) és a szakképzés tananyagaiban érdemes ismertetni – például úgy, mint azt az önkormányzati képzési program teszi az Önkormányzatok EU Chartájával. A nemzetközi szakmai ajánlások alapján az egyes országok saját elhatározásuk alapján vállalhatják a megfogalmazott kötelezettségeket, illetve azok meghatározott részét. Az adott terület ismerveinek ilyesfajta „minimumgyűjteménye” alapján eldönthető, hogy egy adott ország helyi vonatkozó rendszere megfelel-e a szakmai és társadalmi követelményeknek. A szakmai ajánlások ismerete akkor is segíti a köztisztviselők munkáját, ha az ajánlásokat az ország hivatalosan még nem tette magáévá.

A továbbképzés, és fejlesztési lehetőségei

A köztisztviselők iskolarendszeren kívüli továbbképzése keretében a köztisztviselő feladatkörének jobb ellátását segítő, szinten tartó, illetve ismeretbővítő, készségfejlesztő továbbképzést, valamint vezetőképzést lehet szervezni. A vezetőképzéssel és a főtisztviselő képzéssel a jelen anyagban nem foglalkozunk. Központi, valamint külső cégek minősített (akkreditált) képzéseiből válogathatnak a munkáltatók és a köztisztviselők. A továbbképzés szervezésekor figyelemmel kell lenni a közigazgatás különböző szintjein szükséges ismeretek különbözőségére.

Központi költségvetésből csak a Közigazgatási Továbbképzési Kollégium (KTK) javaslatára a belügyminiszter által jóváhagyott éves továbbképzési tervben szereplő és akkreditált továbbképzési program finanszírozható, illetve támogatható.

Egy-egy képzési program 6-140 óra alatt teljesíthető. Előmeneteli szempontból a legalább 120 óra időtartamú képzést lehet figyelembe venni. A 13 szakterületen ma 380-féle képzés elérhető. Számuk folyamatosan változik, mert a képzéseket a programtulajdonosok folyamatosan akkreditáltatják. Az akkreditáció 3 évre szól.

A központi képzések között környezeti aspektusában többé-kevésbé jól kidolgozott, a fenntarthatóságot azonban általában elhanyagoló tananyagokat találtunk. Az egyiket – Helyi jogalkotás – példamutatónak találtuk, és alább röviden bemutatjuk. A nem központi programoknak a felmérés keretei között csak a címéhez fértünk hozzá. Csak néhány kifejezetten környezeti témájú minősített továbbképzési program van (mind a nagyon rövid programok között), és néhány programban szerepelnek még – mások mellett - környezetvédelmi kérdések.

Helyi jogalkotás – központi képzési program

Az anyag a ma elérhető legteljesebb összefoglalása a környezetjog önkormányzati vonatkozásainak. Önálló fejezet foglalkozik a környezetvédelemmel, benne közérthető meghatározásokkal és a jogok és köteleességek összefoglalásával.

„A helyi önkormányzat ismeri leginkább a település adottságait, annak alapján képes pontosan meghatározni a környezeti célokat, alapelveket, a legfontosabbnak ítélt helyi környezeti problémákat, a szükséges beavatkozások fontossági sorrendjét. A közösségi jog alapelveinek (szubszidiaritás és a decentralizáció, partnerség, programozás, koncentráció és addíciónálás) megfelelően a környezetvédelem szempontjából is a hatásköröket a lehető legalsóbb szintek felé kell átcsoportosítani, így a jövőben a környezeti problémák kezelésében és megoldásában egyre nagyobb szerep hárul a helyi önkormányzatokra.

Magyarországon a környezetvédelemmel kapcsolatos jogok és kötelezettségek alkotmányi szinten szabályozottak. Az Alkotmány 18. §-a deklarálja az egészséges környezethez való alapvető jogot és annak érvényesítését. A 70/D§ (1) bekezdés pedig a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghoz való jog biztosítását szabályozza. Az állam a környezetvédelem elvi alapjainak és módszereinek megválasztásában szabad, valamint annak meghatározásában is, hogy a környezethez való jog tartalmát adó sajátos állami kötelezettségből milyen konkrét jogalkotási és kormányzati teendők származ-

nak. A környezethez való jog sajátosságaiból adódóan azonban nem élvez szabadságot a tekintetben, hogy a környezet állapotának romlását, vagy a romlás kockázatát megengedje. Ezért a környezetvédelem jogszabályokkal biztosított szintje nem csökkenthető, kivéve, ha ez más alkotmányos jog, vagy érték érvényesítéséhez elengedhetetlen. A védelmi szint csökkentésének mértéke azonban az elérni kívánt célhoz képest ebben az esetben sem lehet aránytalan [996/G/1990. AB⁵ és a 28/1994. (V. 20) AB határozatok]. Az alkotmányos szabályozáson túl a környezet összehangolt védelmére, a fenntartható fejlődés biztosítására vonatkozó általános szabályozást hazánkban az 1995. évi LIII. törvény (továbbiakban: Kvt.) testesíti meg, amely szerint a helyi önkormányzat a környezet védelme érdekében illetékességi területére önálló környezetvédelmi programot készít, önkormányzati rendeletben határozza meg környezetvédelmi feladatait és elősegíti a környezeti állapot javítását, erre környezetvédelmi alapot is létrehozhat. Helyi jogalkotási körében lehetősége van arra, hogy más jogszabályban előírtaknál kizárólag nagyobb mértékben korlátozó környezetvédelmi előírásokat határozzon meg [46. § (1)-(2) bek.; 48. § (1) bek.; 58. § (1) bek.].

A környezetvédelmi jogharmonizáció tekintetében - a Kvt. 12. § (3) és a 49. § (1) bekezdésével összefüggésben - nemzetközi hálózatba illeszkedő, általános, a környezetvédelmi tevékenység minden területére kiterjedő információs rendszer kialakítására is szükség van. Ennek elsősorban az innováció szempontjából van jelentősége. A beruházók, valamint az új beruházásokkal érintett települések számára egyaránt fontos, hogy a település környezeti állapotáról pontos ismeretekkel rendelkezzenek. A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezményt Magyarország a 2001. évi LXXXI. törvénnyel hirdette ki. Ez a jogszabály tartalmazza azokat a rendelkezéseket, amelyek rögzítik a nyilvánosság számára a környezeti információk nemzeti szabályozás keretében történő rendelkezésre bocsátásának feltételeit, valamint környezetvédelmi ügyekben a döntéshozatalban való részvételhez és az igazságszolgáltatás igénybeviteléhez fűződő jogokat.”

A fejezet még tárgyalja az önkormányzati rendeletek csatlakozással összefüggő átvilágításában releváns környezetvédelmi területeket: a hulladékgazdálkodást, a vízügyet és a levegőtisztaság-védelmet. Nem a környezetvédelmi fejezetben, de szerepel a fogyasztóvédelem: azonban itt sem említik kapcsolatát a fenntartható fejlődéssel. J7⇒Javasoljuk ennek hangsúlyozását, az egészségtudatossággal együtt.

Egyéb továbbképzési programok

A többi központi képzési programban nem találtunk környezeti fenntarthatósági tartalmat. A nem központi programok között csak a programok nevéhez fértünk hozzá. Csak néhány kifejezetten környezeti témájú minősített továbbképzési program van (mind a nagyon rövid időigényű programok között), és néhány programban szerepelnek még – mások mellett - környezetvédelmi kérdések. Fenntartható fejlődés, mint olyan, nem szerepel a programválasztást szolgáló listákon. Biztosra vehető, hogy legalább néhány, a strukturális alapokkal kapcsolatos képzés során megemlítik. A táblázatban a külső képzési programok elemzésének eredménye szerepel:

Szakterületek	Képzések	Szolgáltatók	Környezeti tartalom
----------------------	-----------------	---------------------	----------------------------

⁵ 996/G/1990 AB Határozat: Az Alkotmány 18. § és 70/D. § (2) bekezdése alapján az állam kétségtelenül köteles az egészséges környezethez való jog megvalósítását szolgáló sajátos intézmények kialakítására és működtetésére. Sem a 18. § szóhasználata (az "egészséges környezethez" való jog), sem az állami környezetvédelmi feladat beágyazása a 70/D. §-ban az egészségeshez való jog megvalósításának eszközei közé nem értelmezhető a környezethez való jog korlátozásaként. Az is megállapítható, hogy az állam kötelességeinek magukban kell foglalniuk az élet természeti alapjainak védelmét, ki kell terjedniük a véges javakkal való gazdálkodás intézményeinek kiépítésére, a környezettel kapcsolatos információhoz jutás és az érintetteknek a döntések előkészítésében való részvétele biztosítására. Annak meghatározása azonban, hogy ezen állami kötelezettségekből milyen konkrét jogalkotási és kormányzati teendők származnak, már csak törvényhozási úton történhet.

	száma	száma	utalása meg- jelenik a kép- zés nevében	lehetséges lenne
I. IDEGEN NYELV	71	40	0	Igen
II. ÁLLAMHÁZTARTÁS, KÖLTSÉGVETÉS, PÉNZÜGYEK	7	7	0	0
III. KÖZTISZTVISELŐI JOG	10	7	0	0
IV. ÁGAZATI – SZAKMAI KÉPZÉSEK	48	24	5	Igen
V. SZÁMÍTÁSTECHNIKA	48	30	0	Igen
VI. MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS, ÉRTÉKELEMZÉS	18	13	2	Igen
VII. EU TOVÁBBKÉPZÉSEK	37	28	1	Igen
VIII. ÖNKORMÁNYZATI GAZDÁLKODÁS	10	8	0	Igen
IX. ÖNKORMÁNYZATI ISMERETEK	7	7	0	Igen
X. KOMMUNIKÁCIÓ	39	25	1	?
XI. ÜGYFÉLKÖZPONTÚ KÖZIGAZGATÁS, ÜGYFÉLSZOLGÁLAT FEJLESZTÉSE	20	17	0	0
XII. VEZETŐI TRÉNINGEK	57	38	2	Igen
XIII. JOGALKOTÁS, KODIFIKÁCIÓ	9	9	0	Igen
Összesen (átfedések miatt nem a szak- területi értékek összege)	380	160	11	

A 13 szakterület közül kilencnél fenntarthatósági, környezeti tartalomnak szerepelnie kell(ene). J8⇒Javasoljuk ilyen elvárás megfogalmazását a képzési programok fejlesztését segítő pályázatok kiírásában, a minősítés szempontjainak meghatározásában, és a középtávú tervben. J9⇒Javasoljuk a Magyar Közigazgatási Intézet Oktatási és Módszertani Igazgatósága által vezetett oktatói névjegyzékben szereplő minősített oktatók tájékoztatását a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos legfontosabb ismeretekről (pl. tájékoztató a lisszaboni stratégiáról) és külön fenntarthatósági forrásjegyzék összeállítását számukra.

Önálló továbbképzési programmodul terve

J10⇒A 3. melléklet (Környezetvédelmi modul vázlat köztisztviselői szakvizsgához) önálló, 8 és 40 órában kidolgozandó képzési programot (modult) mutat be. A környezeti szempontból fenntartható fejlődésről és környezeti szemléletformálásról szóló továbbképzést elsősorban a nem környezetvédelmi területen dolgozó központi államigazgatás köztisztviselőinek és a különböző szintű önkor-

mányzatok köztisztviselőinek ajánljuk. Szakvizsgaként a környezetvédelmi közigazgatásban is hasznos.

A képzés távoktatási formában, konzultációs lehetőséggel; valamint igény esetén hagyományos formában is megtartható.

Választható gyakorlati elemek a 40 órás képzésnél:

- Önkormányzati környezeti nevelési programtervezés
- Az intézménymenedzselés környezeti fenntarthatósági szempontjai
- A fenntarthatóság horizontális alapelve az EU projektekben
- A civil kapcsolattartás szervezése

A képzés – és bármely, a fenntarthatóságot célzó képzés - tartalmazza a környezeti fenntarthatóság definícióját, magyarázatát, szerepét, az ezzel foglalkozó politika, jog és (oktatási, fogyasztási, munka- és egészségvédelmi) igazgatás fejlődését, mutatóit és mérhetőségének egyéb jellemzőit, példákat az önkormányzati feladatok, a média, a vidékfejlesztés területéről, valamint a Nemzeti Környezetvédelmi Program bemutatását.

Köztisztviselők Etikai Kódexe

A Magyar Köztisztviselők és Közalkalmazottak Szakszervezete által gondozott Köztisztviselői Etikai Kódex tervezetében, a köztisztviselők számára fontos általános és alkotmányos elvek, alapértékek és normák, eljárási szabályok között a kézirat lezárásakor nem szerepel a fenntartható fejlődés elve, sem az azt kiegészítő számos környezeti alapelv (pl. elővigyázatosság elve, felelősség elve stb.).

A Kódex-terv szerint a köztisztviselő mindennapi tevékenységét, cselekvéseit meghatározó alapértéknek tekinti – többek között - a közérdek szolgálatát, az állampolgárok jogait és jogos érdekeit tiszteletben tartó humánus, ügyfélcentrikus, szolgáltató és problémamegoldó közigazgatást, a hatékony és költségkímélő közigazgatást. Mindegyik felsorolt érték szükségessé teszi a fenntartható fejlődés alapelveinek ismeretét és figyelembe vételét. A köztisztviselő méltóságának elemei között is helyet kell kapnia a környezettudatos viselkedés egyes elemeinek.

J11⇒Javasoljuk az Etikai Kódexbe beilleszteni legalább a fenntartható fejlődés alapelvét („a folytonos szociális jólét elérése anélkül, hogy az ökológiai eltartóképességet meghaladó módon növekednénk”). Helye lenne néhány hagyományos környezetvédelmi alapelvnek a következők közül: az elővigyázatosság, a megelőzés, a helyreállítás, a felelősség, az együttműködés, a tájékoztatás, a nyilvánosság és a „szennyező fizet” elve. A fejlett országok kormányzati tevékenysége alapján számunkra példaértékűnek tekinthető további alapelvek (a megosztott felelősség; az átláthatóság biztosítása a tervezés, döntéshozás, finanszírozás, megvalósítás és ellenőrzés során; kiszámíthatóság a szabályozásban és a finanszírozásban; számonkérhetőség, világos célok, mérhető teljesítmények; partnerség, szubszidiaritás, adicionalitás, többszörös hasznú intézkedések).

Javaslatok

A fenntarthatóság szempontja az EU, a kormány és a szakmapolitikáknak is ma már kötelező eleme. Ismert, hogy a fenntarthatóság szempontját integrálni kell minden más politikába itthon is. A fenntartható fejlődés célja, hogy a fejlesztések oly módon valósuljanak meg, hogy azok biztosítsák a környezeti értékek maximális védelmét és a természeti erőforrások megőrzését, és figyelembe vegyék a társadalom érdekeit.

A korábbi fejezetekben taglalt javaslatokat ismételtelen felsoroljuk.

- J1⇒ A környezet védelméért felelős szaktárca képviselője lehet a Kollégium egyik olyan tagja, aki a fenntartható fejlődés környezeti és egyes társadalmi szempontjait a lehetőség szerint a jelenlegi keretek között is képviseli; valamint a középtávú továbbképzési terv fejlesztésekor a fenntarthatósági ismeretek és készségek nevesített megjelenését indítványozza és támogatja.
- J2⇒ A közigazgatási továbbképzési rendszer működési, működtetési elvei közül néhány már most lehetőséget ad a fenntarthatósági ismeretek és készségek beillesztésére: a minőségbiztosítás elve, tájékozottság biztosításának elve, a partnerség elve, a prioritás elve, a folyamatos fejlesztés elve.
- J3⇒ Javasoljuk a következő középtávú terv tervezésében hatékonyan képviselni a fenntarthatóság, mint képzési prioritás elfogadását. A középtávú képzési terv kiemelhetné a demokrácia-technikai készségek szerepét is. Fontos lenne, ha a társadalom, a lakosság döntésekbe való bevonásának eszközeit (pl. egyeztetések, tájékoztatók) a köztisztviselők készségszinten ismernék. A közhasznú, például környezetvédelmi információk nyilvánosságáról és az Aarhus-i egyezmény aláírásával a magyar közigazgatási karra hárult új feladatokról részletes tájékoztatásra van szükség.
- J4⇒ A közigazgatási és az ügykezelői alapvizsga fenntarthatósági tartalmi fejlesztési lehetőségeit a 11-12. oldal táblázata mutatja. Kiemeljük a számítástechnikai, a gazdálkodási képzésterületeken, valamint az ügykezelői alapvizsga felkészítő tanfolyamában a környezeti fenntarthatóság releváns megjelenítésével vagy példáival. Az ügykezelői és a számítástechnikai területen például említést lehet tenni az egészség- és környezettudatos iroda és irodai munka szervezéséről vagy a hulladékszegény munkafolyamatokról. A vezetői és az önkormányzati gazdálkodási képzésekben át lehet adni azokat az ismereteket, melyek alapján az intézmények menedzselése, működtetése környezettudatosabbá, fenntarthatóbbá válik (pl. anyag- és energiatudatos fejlesztések támogatási forrásai, tudásközpontok elérhetősége stb.). A helyi jogalkotás c. központi továbbképzési program környezetvédelmi fejezetének szűkítésével is elő lehetne állítani a hiányolt tartalmakat.
- J5⇒ A szakvizsgák tananyagának fenntarthatósági tartalmi fejlesztési lehetőségeit a 13-16. oldal táblázatában jelezzük. Az idegennyelvi, a számítástechnikai, a vezetői és az önkormányzati gazdálkodási képzésekben néhány percben foglalkozzanak a környezeti fenntarthatóság releváns elemeivel vagy példáival. Említést lehet tenni az egészség- és környezettudatos iroda és irodai munka szervezéséről vagy a hulladékszegény munkafolyamatokról. A vezetői és az önkormányzati gazdálkodási képzésekben át lehet adni azokat az ismereteket, melyek alapján az intézmények menedzselése, működtetése környezettudatosabbá, fenntarthatóbbá válik (pl. anyag- és energiatudatos fejlesztések támogatási forrásai, tudásközpontok elérhetősége stb.). A helyi jogalkotás c. központi továbbképzési program környezetvédelmi fejezetének szűkítésével is elő lehetne állítani a hiányolt tartalmakat.

- J6⇒A nemzetközi környezetvédelmi szakmai állásfoglalásokat (például Earth Chart), vagy legalább létezésüket és elérhetőségüket a továbbképzés és a szakképzés tananyagaiban érdemes ismertetni. A nemzetközi szakmai ajánlások alapján az egyes országok saját elhatározásuk alapján vállalhatják a megfogalmazott kötelezettségeket, illetve azok meghatározott részét. Az adott terület ismérveinek ilyesfajta „minimumgyűjteménye” akkor is segíti a köztisztviselők munkáját, ha az ajánlásokat az ország hivatalosan még nem tette magáévá.
- J7⇒Javasoljuk a fogyasztóvédelem, az egészségtudatosság és a fenntartható fejlődés kapcsolatára felhívni a képzési programok fejlesztőinek figyelmét: alkalmas erre a például a témával foglalkozó nemzetközi dokumentumok elérhetőségének javítása (közös tematikus linkgyűjtemény a környezetvédelmi, a gazdasági és az egészségügyi tárca honlapján), vagy a kapcsolat szerepét hangsúlyozó közös dokumentum kialakításának segítése.
- J8⇒A továbbképzési programok fejlesztése területén a környezeti fenntarthatósági tartalom megjelenése érdekében javasoljuk a Közigazgatási Továbbképzési Kollégiumban ilyen elvárás megfogalmazását. Ez segítené a fenntarthatóság, mint alapelv és tartalmi követelmény megjelenését a képzési programok fejlesztését segítő pályázatok kiírásában, és a minősítés szempontjainak meghatározásában.
- J9⇒Javasoljuk a Magyar Közigazgatási Intézet Oktatási és Módszertani Igazgatósága által vezetett oktatói névjegyzékben szereplő minősített oktatók tájékoztatását a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos legfontosabb ismeretekről (pl. Tájékoztató a lisszaboni stratégiáról) és külön fenntarthatósági forrásjegyzék összeállítását számukra.
- J10⇒Önálló környezetvédelmi, fenntarthatósági továbbképzési modul fejlesztését érdemes támogatni. A *3. mellékletben* bemutatott vázlat egy a lehetséges modulok közül. A környezeti szempontból fenntartható fejlődésről és környezeti szemléletformálásról szóló továbbképzést elsősorban a különböző szintű önkormányzatok köztisztviselői körében, valamint a nem környezetvédelmi területen dolgozó központi államigazgatás köztisztviselői körében tartjuk fontosnak.
- J11⇒Javasoljuk a Köztisztviselői Etikai Kódex egyeztetési szakaszában jelezni legalább a fenntartható fejlődés alapelveinek hiányát. Helye lenne néhány hagyományos környezetvédelmi alapelvnek a következők közül: az elővigyázatosság, a megelőzés, a helyreállítás, a felelősség, az együttműködés, a tájékoztatás, a nyilvánosság és a „szennyező fizet” elve. A fejlett országok kormányzati tevékenysége alapján számunkra példaértékűnek tekinthető további alapelvek (a megosztott felelősség; az átláthatóság biztosítása a tervezés, döntéshozás, finanszírozás, megvalósítás és ellenőrzés során; kiszámíthatóság a szabályozásban és a finanszírozásban; számonkérhetőség, világos célok, mérhető teljesítmények; partnerség, szubszidiaritás, adicionalitás, többszörös hasznú intézkedések) széles értelemben vett fenntarthatósági vonatkozásai is kidolgozatlanok a jelenlegi tervezetben.

Mellékletek

1. melléklet: A köztisztviselői képzés szabályozási rendszere
2. melléklet: Közigazgatási Továbbképzési Kollégium
3. melléklet: Köztisztviselői továbbképzési modul vázlat

1. Melléklet

A köztisztviselői képzés szabályozási rendszere

A köztisztviselők továbbképzéséről a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény, a köztisztviselők továbbképzéséről és a közigazgatási vezetőképzésről szóló 199/1998. (XII. 4.) Kormányrendelet, illetve a 2003. január 1. és 2006. december 31. közötti időszakra szóló középtávú terv a köztisztviselők továbbképzéséről és a közigazgatási vezetőképzésről szóló 1020/2003. (III. 27.) Kormányhatározat rendelkezik.

Továbbképzés alatt a jogszabályok a köztisztviselő alkalmazásához megkívánt iskolai alapképzett-ségen kívüli minden iskolai rendszerű (többek között középiskolában, szakiskolában, felsőokta-tásban történő képzés, szakképzés) vagy iskolarendszeren kívüli képzést⁶ értik. A köztisztviselők iskolarendszeren kívüli képzése, továbbképzése, átképzése állami feladat, amelynek pénzügyi és személyi feltételeiről a Kormány gondoskodik. A Kormány által kötelezően elrendelt és finanszí-rozott az alapvizsga, és a szakvizsga, illetve a Kollégium megbízása alapján finanszírozhatóak, de nem kötelezőek a továbbképzési programok.

A belügyminiszter a feladatai ellátásának szakmai segítésére szakértő testületet (Közigazgatási Továbbképzési Kollégium) hozott létre 1999-ben. A KTK, mint szakértői testület, a továbbkép-zési programok minősítését végzi, és javaslatot tesz a belügyminiszternek a továbbképzési célelő-irányzat felosztására. A döntések előkészítését a Magyar Közigazgatási Intézet végzi. A MKI ellátja a továbbképzési rendszer működtetéséhez, az alapvizsgához, a szakvizsgához a vezetőképzés-hez, a főtisztviselő képzéshez kapcsolódó szervezési és módszertani feladatokat, egyes EU képzé-si feladatokat, illetve közreműködik központi továbbképzési programok elkészítésében és igény szerint a programok lebonyolításában. A továbbképzést módszertani szempontból a MKI Okta-tási és Módszertani Igazgatósága segíti.

Alapvizsga

Az 51/1993. (III. 31.) Kormányrendelet rendelkezik a közigazgatási és az ügykezelői alapvizsgá-ról. A vizsgakövetelményeket az Országos Közigazgatási Vizsgabizottság kilenc fő témakörre állapította meg. A közigazgatási alapvizsga írásbeli és szóbeli, az ügykezelői alapvizsga gyakorlati és szóbeli részből áll (részvizsga). A közigazgatási alapvizsga alkotmányjogi, közigazgatási, állam-igazgatási eljárási, gazdálkodási, pénzügyi ismeretekre terjed ki. Az ügykezelői alapvizsga általános közigazgatási, ügykezelési, titkos ügykezelési, titokvédelmi és ügyvitel technikai kérdésekre terjed ki. A gyakorlati vizsgán ellenőrzik, hogy a jelölt a szükséges készségek birtokában van.

Az Országos Közigazgatási Vizsgabizottság tagjait az együttműködő szervezetek javaslatai alapján a belügyminiszter kéri fel ötéves időtartamra. Az OKV Szakbizottságai állítják össze a vizsgakér-déseket. Az OKV titkársági feladatait a Belügyminisztérium látja el a Magyar Közigazgatási Inté-zet bevonásával.

A közigazgatási alapvizsgára felkészítő tanfolyam időtartama 3 nap (3x8 óra). Az ügykezelői alap-vizsgára felkészítő tanfolyam 2 napos (2x8 óra). Közigazgatási alap- és ügykezelői vizsgára felké-szítő tanfolyam igénybevétele nem kötelező, a részvétel a jelölt és a munkáltató együttes döntésé-nek függvénye, és költségét a munkáltató téríti meg a vizsgaszervezőnek.

Szakvizsgák

Közigazgatási szakvizsgát az a köztisztviselő tehet, aki közigazgatási alapvizsgát tett (vagy az alól az OKV mentesítette), közigazgatási szervnél szerzett legalább két éves gyakorlattal rendelkezik és részt vett a jogszabály által meghatározott felkészítő tanfolyamon. A jegyző, főjegyző és a vezetői

⁶ elsősorban közigazgatási gyakorlathoz, alap- ill. szakvizsgára felkészítés, szakképesítést adó továbbképzés, szakmai ismereteket szinten tartó, ismereteket bővítő továbbképzés, vezetőképzés stb.

megbízással, kinevezéssel rendelkező köztisztviselő közigazgatási szervnél szerzett gyakorlat nélkül is tehet közigazgatási szakvizsgát. Közigazgatási szakvizsgát - ha jogszabály előírja - nem közszolgálati jogviszonyban álló is tehet, feltéve, ha közigazgatási alapvizsgát tett vagy állam- és jogtudományi doktori, igazgatásszervezői, okleveles közgazdász képesítést, illetve a Rendőrtiszti Főiskolán oklevelet szerzett.

Ha a nem pályakezdő köztisztviselő kinevezésekor, áthelyezésekor, átsorolásakor nem rendelkezik közigazgatási szakvizsgával, akkor a közigazgatási szakvizsgát kinevezésének, áthelyezésének, átsorolásának időpontjától számított három éven belül köteles letenni. Vezetői megbízást, kinevezést csak felsőfokú iskolai végzettségű, jogi vagy közigazgatási szakvizsgával, vagy a szakvizsga alól adott OKV elnökségi teljes körű mentesítéssel rendelkező köztisztviselő kaphat. Vezetői megbízást, kinevezést közigazgatási szakvizsgával nem rendelkező köztisztviselő is kaphat egy alkalommal, azzal a feltétellel, hogy a szakvizsgát a vezetői megbízástól, kinevezéstől számított egy éven belül le kell tennie. A szakvizsga-kötelezettség teljesítésének elmulasztása miatt a vezetői megbízás, kinevezés a törvény erejénél fogva megszűnik.

Közigazgatási szakvizsgára felkészítő tanfolyamon – a választott tárgy tanfolyamának kivételével - a részvétel kötelező. A kötelező tárgyi felkészítő tanfolyam időtartama 5 nap (5x8 óra). A választott tárgyi felkészítő tanfolyam 1 napos (1x8 óra).

Továbbképzés

A köztisztviselők továbbképzéséről a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény, a köztisztviselők továbbképzéséről és a közigazgatási vezetőképzésről szóló 199/1998. (XII. 4.) Kormányrendelet, illetve a 2003. január 1. és 2006. december 31. közötti időszakra szóló közép-távú terv a köztisztviselők továbbképzéséről és a közigazgatási vezetőképzésről szóló 1020/2003. (III. 27.) Kormányhatározat rendelkezik.

Iskolarendszeren kívüli továbbképzés keretében a köztisztviselő feladatkörének jobb ellátását segítő, szinten tartó, illetve ismeretbővítő, készségfejlesztő továbbképzést, valamint vezetőképzést lehet szervezni. A továbbképzést szervező kötelessége a szakmai minőségi követelmények biztosítása; a továbbképzésen elsajátított ismeretek mérése; a továbbképzésen való részvétel igazolása; a költségek és a munkaidőalap kímélése. A továbbképzés szervezésekor figyelemmel kell lenni a közigazgatás különböző szintjein szükséges ismeretek, valamint a köztisztviselők alapképzettségének különbözőségére. Központi költségvetésből csak a KTK javaslatára a belügyminiszter által jóváhagyott éves továbbképzési tervben szereplő továbbképzési program finanszírozható, illetve támogatható. Az egyes képzési programok és modulok minősítendőek, akkreditációjuk 3 évre szól.

Központi, valamint külső cégek minősített képzéseiből válogathatnak a munkáltatók és a köztisztviselők. Egy-egy képzési program 6-140 óra alatt teljesíthető. Előmeneteli szempontból a legalább 120 óra időtartamú, közigazgatási feladat ellátására felkészítő, s a részvételt igazoló dokumentummal záruló továbbképzést, átképzést, a közigazgatásban hasznosítható szakképesítést adó továbbképzést, valamint az iskolarendszerű továbbképzést lehet figyelembe venni.

A minősített továbbképzési programok jegyzékén szereplő programok lebonyolításában csak olyan személyek működhetnek közre, akik felvételt nyertek a MKI Oktatási és Módszertani Igazgatósága által vezetett oktatói névjegyzékre.

2. Melléklet

Közigazgatási Továbbképzési Kollégium

A Kollégium a belügyminiszter továbbképzési, vezetőképzési tevékenységét segítő véleményező, tanácsadó, szakértői testület, amelyet elnökség irányít. Működésének rendjét maga állapítja meg. A Kollégium elnöke a belügyminiszter által megbízott államtitkár, alelnöke a MEH államtitkára. Tagjai (23 fő): a tárca élén álló miniszter egy-egy delegált, valamint a fővárosi, megyei közigazgatási hivatalok összesen két szakértő köztisztviselője, a Kollégium titkára, továbbá a Magyar Közigazgatási Intézet, a Köztisztviselői Érdekegyeztető Fórum önkormányzati és érdek-képviselői oldala által delegált egy-egy szakértő. A közigazgatási hivatalok vezetői által kijelölt szakértő köztisztviselők közül a belügyminiszter kétévenként bízza meg a Kollégium közigazgatási hivatalokat képviselő tagjait. A Kollégium titkára a belügyminiszter által kijelölt szakértő köztisztviselő.

A Kollégium véleményezi az országos középtávú terv tervezetét; felhívásokat bocsát ki. Javaslatot tesz a belügyminiszternek az éves tervek jóváhagyására. Javaslatot tesz a továbbképzés követelményrendszerére, a továbbképzéssel kapcsolatos költségszintekre, díjirányelvekre.

A Kollégium pályázatot ír ki köztisztviselői továbbképzési programok készítésére, javaslatot tesz a belügyminiszternek az Magyar Közigazgatási Intézet Oktatási és Módszertani Igazgatósága által kiírt pályázat alapján azoknak az oktatóknak a névsorára, akik a köztisztviselők központi költségvetésből támogatott továbbképzésében közreműködhetnek, dönt - szakértők igénybevételével - az általa kiírt pályázatokra beérkezett továbbképzési programok elfogadásáról.

Minden egyes pályázatot két, egymástól független, az adott témát mélységeiben ismerő szakértő vizsgál meg. A szakértők három minősítési kategóriát javasolhatnak: elfogadás, átdolgozás, elutasítás. Az átdolgozásra javasolt programot a szakmai szakértő bírálati úrlapjával együtt kapja vissza a pályázó, így lehetősége nyílik megismerni és korigálni a megjelölt hiányosságokat.

A Kollégium jelenlegi tagjai:

név	beosztás	munkahely
Pál Tibor	politikai a KTK elnöke	államtitkár BM
Dr. Pulay Gyula	közigazgatási a KTK alelnöke	államtitkár MEH
Dr. Dudás Ferenc	hivatalvezető a KTK titkára	Közigazgatásszervezési és Közszolgálati Hiv., BM
Zsinka András	főosztályvezető	BM
Marosi Julianna	főosztályvezető	ESzCsM
Lévai Zoltán	főosztályvezető	FMM
Juhász János	mb. főosztályvezető	FVM
Dr. Hegedűs Lajos	főosztályvezető	GKM
Kása Lászlóné	főosztályvezető	GyISM
Dr. Szendrei László	főosztályvezető	HM
Dr. Kóczán Béla	mb. főosztályvezető	IM
Oszoli Jánosné	főosztályvezető	IHM

Csiki György	főosztályvezető-helyettes	KvVM
Sarkadiné Hirschler Ibolya	főosztályvezető-helyettes	KM
Kapás Zsuzsanna	főosztályvezető-helyettes	NKÖM
Hegyí György	főosztályvezető	OM
Tóth András	főosztályvezető	PM
Dr. Hóbor Erzsébet	hivatalvezető	Zala Megye Közigazgatási Hivatal
Dr. Petrik János	hivatalvezető	Pest Megyei Közigazgatási Hivatal
Dr. Kiss Sándor	Elnök	Magyar Köztisztviselők és Közalkalmazottak Szakszervezete
Dr. Lúczy József	elnökhelyettes	Magyar Közigazgatási Kar
Dr. Kökényesi József	főigazgató-helyettes	Magyar Közigazgatási Intézet
Dr. Nánási Éva	Jegyző	Gödöllő Szabadság tér 7 2100

3. Melléklet

**KFPT KHT. - Környezeti Nevelési
és Kommunikációs Programigazgatóság**

**A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS ÉS A
KÖRNYEZETTUDATOSSÁG NÖVELÉSE**

Köztisztviselői továbbképzési modul

TERVEZET

2004. június

Köztisztviselői továbbképzési modul - A tervezett továbbképzés jellemzői

A továbbképzendő köztisztviselők

A környezeti szempontból fenntartható fejlődésről és környezeti szemléletformálásról szóló továbbképzést elsősorban a nem környezetvédelmi területen dolgozó központi államigazgatás köztisztviselőinek és a különböző szintű önkormányzatok köztisztviselőinek ajánljuk. Szakvizsgaként a környezetvédelmi közigazgatásban is hasznos.

A továbbképzésben évente résztvevő köztisztviselők számát 60 ± 20 ra becsüljük.

A program keretében alkalmazni kívánt módszerek

A képzés távoktatási formában, konzultációs lehetőséggel; valamint igény esetén hagyományos formában is megtartható.

Választható gyakorlati elemek:

- Önkormányzati környezeti nevelési programtervezés
- Az intézménymenedzselés környezeti fenntarthatósági szempontjai
- A fenntarthatóság horizontális alapelve az EU projektekben
- A civil kapcsolattartás szervezése

A program időtartama

A: 8 órás modul;

B: 40 órás modul

Ismeretellenőrzés

A: teszt

B: teszt és a gyakorlati képzéselem szerint önálló terv vázlata

A program lebonyolításában közreműködők

Terv szerint, a további egyeztetések függvényében: KvVM, MEH, OM-KFPT KHT.-KöNKomp, PPKE, BKE, MKI

Várható költségek

Tervezés alatt

A képzés tartalmi terve

Bevezető

A környezeti fenntarthatóság

A környezeti fenntarthatóság fogalmának kialakulása

A környezeti nevelés megjelenése nemzetközi dokumentumokban

A környezettudatosság szerepe a környezeti fenntarthatóságban

Hazai jogforrások

Az EU fenntarthatósággal kapcsolatos jogforrásai

Környezeti fenntarthatóság az EU pályázatok szemszögéből

A környezeti fenntarthatóság mutatói

Az oktatás, környezeti nevelés szerepe

Jogharmonizáció

Közoktatás

Szakképzés, felsőoktatás és felnőttoktatás

Fenntartható fogyasztás

A fogyasztói preferencia

Piacszabályozás

Fogyasztóvédelem

Munkahelyi egészség- és biztonságvédelem

Önkormányzatok

Tervezés, programalkotás, jogalkotás

Helyi, fenntarthatósággal kapcsolatos feladatok

Vidékfejlesztés

A média szerepe és lehetőségei

A Nemzeti Környezetvédelmi Program

Az NKP-II. céljai

Az NKP-II végrehajtása

Környezettudatosság növelése Akcióprogram

Éghajlatváltozás Akcióprogram

Környezetegészségügy és Élelmiszerbiztonság Akcióprogram

Városi környezetminőség Akcióprogram

Biológiai sokféleség védelme és tájvédelem Akcióprogram

Vidéki környezetminőség, terület- és földhasználat Akcióprogram

Vizeink védelme és fenntartható használata Akcióprogram

Hulladékgazdálkodás Akcióprogram

Környezetbiztonság Akcióprogram

Kapcsolati listák, információs pontok

Definíciók

Bevezető

A környezeti fenntarthatóság

A fenntartható fejlődés három pillére. A környezeti pillér. A környezeti jog alapjai.

A környezeti fenntarthatóság fogalmának kialakulása

Az ENSz/UNESCO szerepe. A Fenntartható Fejlődés Bizottság. Oktatási, fogyasztási, termelési és szemléletformálási célkitűzések. Eddigi eredmények. EU fenntarthatósági politika kialakulása.

A környezeti nevelés megjelenése nemzetközi dokumentumokban

IUCN 1970; Stockholmi „Ember és Környezet” ENSz Világkonferencia, 1972; Tbiliszi, UNESCO környezeti nevelési konferencia, 1977; Európai Közösség határozata, 1988; Feladatok a 21 századra - Agenda 21, 36. Fejezet; az Európai Unió 5. és 6. Környezetvédelmi Akcióprogramja.

A környezettudatosság szerepe a környezeti fenntarthatóságban

A kommunikáció, az oktatás, és az összehangolás, mint alapvető eszköz a szemléletformálásban. A környezettudatos döntésekhez szükséges információk, készségek és társadalmi-jogi környezet. A környezeti szempontból helytelen viselkedés elítélésének lehetőségei. A közösségek működésének, együttműködésének támogatása. Partnerség.

Hazai jogforrások

A szemléletformálás legfontosabb csatornáinak hazai széttagolt jogi szabályozása: megjelenése a médiatörvényben, a közoktatási törvényben, a környezetvédelmi és a természetvédelmi törvényben, a népegészségügyi, a családpolitikai és az ifjúsáspolitikai koncepciókban, valamint a környezeti információhoz jutásról szóló nemzetközi egyezményhez (aarhusi egyezmény) való csatlakozásunkból eredően fogalmazódnak meg. Ezek bemutatása.

Az EU fenntarthatósággal kapcsolatos jogforrásai

Fenntartható fejlődés az EK Sz szerint. Lisszaboni nyilatkozat. A szennyező-fizessen-elv elmélete és alkalmazása a Strukturális Alapok szabályozásában. Emberi jogok védelme. Csatlakozási szerződések. EU Fenntartható Fejlődési Stratégiája. EU VI. Környezetvédelmi Akcióprogram. Az EU 1988. május 24-I határozata a környezeti nevelésről, 1992-es és 1994-es megerősítése.

Környezeti fenntarthatóság az EU pályázatok szemszögéből

Célkitűzések. A fenntartható fejlődés a SWOT analízisben és az ex-ante értékelésben. A HEFOP, a ROP, az AVOP és a KIOP fenntarthatósági szemléletformálási jelentősége.

A környezeti fenntarthatóság mutatói

Az oktatás, környezeti nevelés szerepe

Jogharmonizáció

Célok, célkitűzések, kötelező és javasolt feladatok a tagállamok számára. Az egyeztetési folyamat szereplői.

Közoktatás

Integrálás. Tantárgyfejlesztés. Projektfejlesztés. Intézményfejlesztés - ökoiskolák. Erdei iskolázta-tás. A fejlesztési folyamatok szereplői. A partnerség és támogatása a közoktatásban. A minőség-biztosítás vonatkozásai.

Szakképzés, felsőoktatás és felnőttoktatás

Szakképzés. Felsőoktatási szakterületek. Tanárképzés és továbbképzés. EU pályázati lehetőségek. A felnőtt környezeti nevelés a formális oktatásban.

Fenntartható fogyasztás

Kapcsolat a fenntartható fejlődés két másik pillérével. Szociális és környezeti hatások. Fenntartha-tó fogyasztás és fenntartható életstílus. Fenntartható közbeszerzés.

A fogyasztói preferencia

A fogyasztói preferencia alakítói, pl. oktatás, információ, védjegyek, szankciók stb. A közbeszer-zés. Jogforrások.

Piacszabályozás

Fogyasztóvédelem

Munkahelyi egészség- és biztonságvédelem

A kémiai biztonsági, a sugárbiztonsági, a biológiai biztonsági képzések egyes feladatai.

Önkormányzatok

Jogkörök. Ellátási kötelességek. Intézményműködtetés, közbeszerzés.

Tervezés, programalkotás, jogalkotás

Települési, kistérségi, régiós feladatok és lehetőségek.

Helyi, fenntarthatósággal kapcsolatos feladatok

Hulladékkezelés. Vízgazdálkodás. Levegőtisztaság védelem. Épített környezet alakítása és védel-me. Természetvédelem. Egyes közoktatási és közművelődési feladatok. Településtisztaság és köz-terület felügyelet. Közbeszerzés.

Vidékfejlesztés

A média szerepe és lehetőségei

Médiatörvény. Sugárzott és elektronikus média. Sajtó. Közzolgáltatóság: adók és műsorszámok. ORTT szerepe mint tulajdonos, mint frekvenciaszerződő. A környezeti tudomány megjelenése a médiában. A kommunikációs felsőfokú képzés. Környezetvédelmi médiatámogatás.

A Nemzeti Környezetvédelmi Program

Az NKP-II. céljai

Az NKP-II. helye és szerepe a magyar politikában, céljai, végrehajtásának eszközei, szereplői, forrásai.

Az NKP-II végrehajtása

Környezettudatosság növelése Akcióprogram

A Környezettudatosság növelése Akcióprogram célrendszerének és feladatstruktúrájának értelmező magyarázata. A nevelés, az oktatás-képzés, a művelődés, a szakmai és tömegtájékoztatás feladatai a különböző kommunikációs csatornák esetében. Bevált tevékenységek a közoktatási, szakoktatási és felsőoktatási, valamint gazdasági területen. Az Erdei Iskola Program. A tájékoztatáshoz nélkülözhetetlenek adatbázisok (beleértve a környezeti adatgazdálkodási rendszert) ismeretése. Közönségszolgálatok. Médiatámogatás. Fogyasztói preferenciák erősítése. Horizontális és nemzetközi feladatok (összehangolás, adatgazdálkodás stb.). A Környezettudatosság növelése Akcióprogram eszközei, finanszírozása, eredményességének mérése.

Éghajlatváltozás Akcióprogram

Cél- és feladatstruktúrája, eszközei, szereplői. Az energiatermelői és -fogyasztói oldalak szennyező légköri kibocsátásai csökkentésének oktatási és kommunikációs feladatai. A kommunikáció szerepe a közlekedési, a mezőgazdasági, kommunális szennyezőanyag kibocsátás növekedési ütemének mérséklésében. A sztratoszférikus ózonszökkenés és a légköri eredetű savasodás megelőzésének oktatási és tájékoztatási feladatai. Finanszírozása, eredményességének mérése.

Környezetegészségügy és Élelmiszerbiztonság Akcióprogram

Cél- és feladatstruktúrája, eszközei, szereplői. A kültéri és beltéri levegőminőség, a vízminőség, a talajszennyezettség és a hulladékkezelés környezetegészségügyi problémáinak kezelése. Az élelmiszerbiztonság javítása. A zaj elleni védelem. A kémiai és sugárbiztonság javítása. Horizontális és nemzetközi feladatok (összehangolás, K+F, stb.). Finanszírozása, eredményességének mérése.

Városi környezetminőség Akcióprogram

Cél- és feladatstruktúrája, eszközei, szereplői. A tiszta, jó közérzetet segítő városi lakókörnyezet biztosításának kommunikációs feladatai. Finanszírozása, eredményességének mérése.

Biológiai sokféleség védelme és tájvédelem Akcióprogram

Cél- és feladatstruktúrája, eszközei, szereplői. A védett területek belső és külső kommunikációs lehetőségei a kezelési tervek végrehajtása érdekében. A védett területek belső és külső kommunikációs lehetőségei az optimális látogatottság biztosítása érdekében. Kommunikációs feladatok a védett, NÖH és Natura 2000 fejlesztési tervek készítése során. A Natura 2000 hálózat PR feladatai. Ökoturiztika. Tájvédelmi feladatok belső és külső kommunikációs feladatai. Természetvédelmi adatgazdálkodás egyes feladatai. A barlangok és az ex lege védett természeti emlékek adat-

gazdálkodása. Horizontális és nemzetközi feladatok (összehangolás, K+F, stb.). Finanszírozás, a kommunikációs feladatok eredményességének mérése.

Vidéki környezetminőség, terület- és földhasználat Akcióprogram

Cél- és feladatstruktúrája, eszközei, szereplői. Földtani értékeink megőrzése érdekében végzett szemléletformálási lehetőségek. Egyes mező-, gyp- és erdőgazdálkodási módszerek megismertetése, elterjesztése a környezetkímélőbbé, fenntarthatóvá alakítás érdekében. A fenntartható vidék tervezésének belső és külső kommunikációs feladatai. A vidéki környezetminőség fogyasztói oldali tájékoztatási feladatai. Finanszírozása, eredményességének mérése.

Vizeink védelme és fenntartható használata Akcióprogram

Cél- és feladatstruktúrája, eszközei, szereplői. A fenntartható vízgazdálkodás jellemzői, a tervezéséhez szükséges belső és külső tájékoztatási feladatok. Horizontális és nemzetközi feladatok (monitoring, összehangolás, K+F, stb.). Finanszírozása, eredményességének mérése.

Hulladékgyazdálkodás Akcióprogram

Cél- és feladatstruktúrája, eszközei, szereplői. A települési hulladékok csökkentésének komplex szemléletformálási terve, belső kommunikációs feladatai. A helyi, regionális és országos hulladékgyazdálkodási tervek egyeztetési feladatai. A hulladék nyilvántartási és adatszolgáltatási rendszer. Finanszírozása, eredményességének mérése.

Környezetbiztonság Akcióprogram

Cél- és feladatstruktúrája, eszközei, szereplői. A tájékoztatás szerepe az Alkotmányból eredő egyes alapjogok fenyegetettségének elhárításában. Környezetbiztonsági adatgyazdálkodás. Az önkéntes eszközök. Partnerség a környezetbiztonságban (szereplők, kommunikációs csatornák a tervkészítésben, felkészülésben, válsághelyzetben). Monitorozás.

Kapcsolati listák, információs pontok

Definíciók